

ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата економічних наук,
Судук Наталії Василівни
на дисертаційну роботу Думи Людмили Василівни
на тему: «Моделі формування оптимальної галузевої структури економіки
регіону», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних
наук за спеціальністю 08.00.11 – математичні методи, моделі та
інформаційні технології в економіці**

Актуальність дисертаційного дослідження

На сьогоднішній день соціально-економічних перетворень в масштабах країни та регіону, удосконалення структури економіки на всіх рівнях є одним з найважливіших пріоритетів стратегії розвитку економіки України. Відомо, що галузева структура є не тільки чинником економічного зростання, але і безпосередньо визначає характер економічного розвитку регіонів. Від того, які сектори переважають у структурі економіки регіонів, які джерела і чинники використовуються у виробництві залежить конкурентоспроможність національної економіки в сучасному глобалізованому світі.

За таких умов важливим напрямом наукових досліджень є аналіз процесів та особливостей структури економіки регіону на основі математичних методів та інформаційних технологій за допомогою яких моделюються альтернативні сценарії розвитку регіону.

Саме тому дослідження особливостей, виявлення та моделювання тенденцій економічного розвитку регіону, визначення чинників впливу на рівень розвитку економіки регіону є основою для забезпечення ефективного функціонування та успішного розвитку економіки країни в цілому.

До того ж, для проведення комплексної оцінки сучасного соціально-економічного стану регіону потрібен адекватний економіко-математичний інструментарій, який дозволяє об'єктивно аналізувати процеси, що протікають у його структурі.

Підтвердженням наукової актуальності теми дисертації є і те, що вона виконувалася відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри економічної кібернетики та інформатики Тернопільського національного економічного університету в межах держбюджетної науково-дослідної теми: «Моделі динаміки економічних систем та процесів на різних рівнях ієрархії» (номер державної реєстрації 0114U006471). Особисто здобувачем було досліджено концептуальні та теоретичні положення оцінювання економічної складової розвитку регіонів, зокрема розроблено методичний підхід до побудови ефективної галузевої структури в процесі модернізації регіональної економіки засобами економіко-математичного моделювання, задля виявлення галузевих диспропорцій та розробки компенсаційних заходів.

Враховуючи вищевикладене, можна констатувати, що дисертаційне дослідження Думи Людмили Василівни виконане на актуальну тему і спрямоване на поглиблення теоретичних і методичних засад формування оптимальної галузевої структури економіки регіонів та розробку рекомендацій щодо його удосконалення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Наукові положення, моделі, результати та висновки, що містяться у дисертації та винесені на захист, є обґрунтованими, логічними та достовірними. Ознайомлення з дисертацією та авторефератом, публікаціями за темою дослідження дозволяє стверджувати, що отримані наукові результати, висновки та рекомендації дослідження базуються на ретельному аналізі та узагальненні наукових праць і розробок провідних вітчизняних та зарубіжних учених, присвячених аналізу розвитку регіонів, методів та моделей їх оцінювання та

дослідженню впливу різних чинників на соціально-економічний розвиток регіонів.

Обґрунтованість наукових результатів, положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі Л.В. Думи, забезпечена використанням сучасного економіко-математичного інструментарію нечіткого моделювання. Для вирішення поставлених у дисертації завдань використано широкий спектр як загальнонаукових, так і спеціальних методів дослідження – класифікації, теоретичного узагальнення, статистичного аналізу, системного аналізу, нечіткого моделювання, експертного оцінювання, абстрактно-логічного підходу, сценарного прогнозування та структурного моделювання.

Інформаційну базу дослідження є аналіз законодавчих та нормативно-правових актів, законів України, нормативні документи Кабінету Міністрів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України; дані Державної служби статистики України, наукові праці провідних зарубіжних та вітчизняних учених, особисті розрахунки, матеріали з мережі Інтернет, статистичні матеріали, монографічні дослідження за темою роботи, наукові статті провідних вітчизняних та зарубіжних вчених.

Обґрунтованість наукових положень та висновків підтверджується здійсненням в дисертації узагальненням та аналізом значної кількості наукових публікацій з питань особливостей соціально-економічного розвитку регіонів, про що свідчить перелік використаних автором джерел, який включає 150 найменування.

Достовірність та надійність результатів дослідження підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях, а також публікаціями у наукових виданнях, які відповідають змісту дисертації і досить повно характеризують найбільш важливі її положення.

В роботі чітко визначено мету, предмет та об'єкт дослідження, а також сукупність завдань для їх досягнення. Зміст дисертаційної роботи Л.В. Думи викладено в логічній послідовності, що забезпечило в цілому вирішення поставлених завдань відповідно до визначеної теми. В дисертаційній роботі

обґрунтовано та розкрито всі положення і результати, які виносяться автором на захист. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Виклад матеріалу дисертації подається обґрунтовано, розділи дисертаційної роботи взаємопов'язані між собою, висновки й пропозиції випливають із змісту дисертації. Дисертаційній роботі притаманний науковий стиль та логічність викладення.

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам МОН України до кандидатських дисертацій. Аналіз дисертаційної роботи, розроблених та представлених у ній наукових положень та рекомендацій, дозволяє зробити висновок про достатній ступінь їх обґрунтованості та достовірності згідно встановлених вимог та відповідність дисертації здобувача спеціальності 08.00.11 – математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Здобувачем виконано сукупність завдань, що сприяло розв'язанню науково-практичного завдання формування оптимальної галузевої структури економіки регіону та розробці рекомендацій щодо його удосконалення. Дисертація містить низку положень та пропозицій, які мають ознаки наукової новизни. До важливих результатів дисертаційного дослідження здобувача слід віднести такі:

- Важливим доробком автора є практичні підходи до аналізу структури економіки регіону у частині використання апарату структурно-динамічного аналізу в комплексі з економетричним оцінюванням взаємозв'язків галузей економіки регіону, що дає змогу отримати кількісні оцінки впливу кожної з галузей на ВРП та спрогнозувати можливі економічні стани економіки регіону(п.2.1);
- Наукову і практичну цінність має методика ідентифікації латентних факторів впливу на галузеву структуру економіки регіону одночасно з визначенням детермінант економічного розвитку регіону(п.2.2);

- Наукову і практичну цінність мають розроблені багатofакторні економетричні моделі оцінювання галузевої структури регіону на основі множин показників соціально-економічного розвитку, демографічної ситуації з використанням технології інтелектуального аналізу даних для прогнозування оптимальних станів економічної системи регіону(п.2.3);
- Заслуговує на увагу здійснене автором удосконалення моделі вибору оптимальної структури економіки регіону залежно від його економічного стану, що дає змогу приймати управлінські рішення в умовах невизначеності і ризиковості, і на відміну від існуючих моделей базується на теоретико-ігровому підході до прийняття рішень за принципами Гіббса-Джейнса і Бернуллі(п.3.2.-п.3.3).

Цінність результатів для науки і практики

Наукова цінність отриманих в дисертації результатів полягає у розробці теоретичних положень і висновків, які збагачують економічну науку з питань формування оптимальної галузевої економіки регіону та визначають шляхи і методи удосконалення інструментарію щодо формування оптимальної галузевої структури економіки регіонів.

Практична цінність результатів дослідження у полягає в тому, що теоретичні положення та методичні підходи, розроблені у роботі, доведено до рівня конкретних практичних рекомендацій як інструментарій прийняття рішень при розробці стратегій формування оптимальної структури економіки регіону. Реалізація рекомендацій, що містяться в роботі, сприятиме підвищенню ефективності розроблення стратегії соціально-економічного розвитку регіону.

Практичне значення наукових результатів дослідження підтверджується їх використанням в роботі Тернопільської міської ради (довідка № 67/2 від 11.02.2019 р.) при підготовці програми соціально-економічного розвитку бюджету області. Теоретико-методологічні та практичні результати дисертаційної роботи були враховані у практичній діяльності управління регіонального розвитку, інфраструктури та дорожнього господарства

Тернопільської обласної державної адміністрації (довідка № 74/01.07 від 17.01.2019 р.).

Наукові та методичні положення дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі Тернопільським національним економічним університетом при викладанні дисциплін «Моделі економічної динаміки», «Моделі та технології прийняття управлінських рішень» та «Прогнозування соціально-економічних процесів» (довідка № 127/2 від 16.01.2019 р.)

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

Основні теоретичні положення і практичні результати дисертаційної роботи достатньо повно викладені у 13 наукових працях загальним обсягом 5,95 друк.арк., з яких особисто авторові належить 4,35 друк.арк., зокрема розділ у 1 колективній монографії, 4 статті у наукових фахових виданнях України та 1 стаття у зарубіжному виданні, 7 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

Ознайомлення з публікаціями дає підстави для висновку, що результати дослідження, авторські новації, узагальнення та удосконалення теоретичних положень, організаційні та методичні рішення і рекомендації достатньо повно відображені у друкованих працях. В дисертації використані лише ті результати досліджень, які були отримані автором особисто. Обсяг друкованих робіт та їх кількість відповідають чинним вимогам щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Відповідність змісту автореферату та опублікованих праць основним положенням дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в роботі, достатньо повно викладено в авторефераті, який за своїм змістом відповідає дисертації. У авторефераті повною мірою розкрито основні результати, отримані в процесі досліджень, ступінь новизни розробок та висновки. Результати дослідження, статистичний та графічний матеріал, подані в рукописі дисертації та в авторефераті, за своїм змістом викладені ідентично.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційного дослідження.

Позитивно оцінюючи новизну та науково-практичний рівень дослідження, необхідно зазначити, що в дисертації мають місце окремі дискусійні положення та зауваження.

1. При проведенні багатофакторного моделювання структури економіки регіонів доцільно було взяти більшу кількість факторів, зокрема показники соціальної, демографічної статистики (п.2.2).
2. При оцінюванні взаємозв'язків структурних складових економіки регіону доцільно залишилися поза увагою показники капітальних інвестицій за галузями, кількості зайнятих, кількості підприємств, тощо.
3. У роботі відсутні пропозиції автора щодо інтеграції розроблених моделей на єдиній програмній платформі.
4. Залишається не вирішеним питання про критерії оптимальності галузевої структури.
5. Оскільки термін «галузь» нині не вживається ні в офіційних документах, ні в законодавчих актах ні в новітній науковій літературі, то постає питання: -що саме розуміє автор під даним терміном?

В цілому висловлені зауваження не знижують високого рівня дисертаційної роботи, не зменшують її науково-практичної цінності та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Загальний висновок.

Дисертаційну роботу Думи Л.В. «Моделі формування оптимальної галузевої економіки регіону» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності дозволяють вирішити важливе завдання – обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо формування оптимальної галузевої структури розвитку економіки регіону. Дисертація Думи Л.В. за змістом та якістю

теоретичних і методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеню кандидата економічних наук.

Виходячи з наведеного, дисертаційна робота «Моделі формування оптимальної галузевої економіки регіону» є актуальною, має теоретичну та практичну цінність, відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 №567, завдання дисертаційної роботи в цілому виконано. Якісні характеристики роботи вказують на її відповідність паспорту спеціальності 08.00.11 - Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці, а також нормативним вимогам до кандидатських дисертацій економічного профілю, а її автор – **Дума Людмила Василівна** – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю **08.00.11 – математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці**.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук,
викладач кафедри економічної
кібернетики ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет
імені Василя Стефаника»

Судук Н.В.

Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника
№ 030215/233
06 20 19р.

ЛМС Судук Н.В. ЗАВІРГЛЮ
12 06 19р.